

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

พระพุทธศาสนา

ป. ๒

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

นางสาวจงจรัส แจ่มจันทร์

ผู้ตรวจ

รศ. ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี
ผศ. ดร.ธีรุตม์ แสงแก้ว
นางสาววิชุดา จินดา

บรรณาธิการ

นายสมเกียรติ ภูระหงษ์

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวนพิมพ์ ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN : 978-616-606-110-9

รหัสสินค้า ๑๒๑๓๐๖๔

A+ อักขร

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อักขรเจริญทัศน์ จำกัด
142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทร. 0 2622 2999 (อัตราใบปลิว 20 คู่สาย)

พิมพ์ที่: บริษัท ไทยรับเกล้า จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามมิให้ทำซ้ำ กัดลอก เลียนแบบ ทำสำเนา สแกน จำลองมาจากต้นฉบับ หรือแปลเป็นรูปแบบอื่น
ในวิธีการต่าง ๆ ทุกรูปแบบ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และห้ามใช้หรือผลิตซ้ำส่วนใดส่วนหนึ่ง
เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึก พัฒนา เทคโนโลยีระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือระบบเทคโนโลยีอื่นๆ

คำนำ

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ในโรงเรียนทั่วไปที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา ๒๕๔๖ และจากการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ จึงนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งมีความเหมาะสมและชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป.๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้จัดทำขึ้นสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โดยดำเนินการจัดทำให้สอดคล้องตามกรอบของหลักสูตรทุกประการ ส่งเสริมกระบวนการคิด การสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร การตัดสินใจ การนำไปใช้ในชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่พึงงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ป.๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้ มี ๕ หน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ แบ่งเป็นบทย่อยๆ ซึ่งประกอบด้วย

- ๑. เป้าหมายการเรียนรู้ประจำหน่วยการเรียนรู้ กำหนดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าเมื่อเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ต้องบรรลุมาตรฐานตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรข้อใดบ้าง
- ๒. แนวคิดสำคัญ แก่นความรู้ที่เป็นความรู้ความเข้าใจคงทนติดตัวผู้เรียน
- ๓. เนื้อหา ครบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นำเสนอเหมาะสมกับการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น
- ๔. กิจกรรม มีหลากหลายรูปแบบให้นักเรียนปฏิบัติ แบ่งเป็น

- (๑) คำถามพัฒนาการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนฝึกคิดเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะประจำหน่วยการเรียนรู้
- (๒) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกิจกรรมฝึกฝนทักษะผ่านการทำกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งบรรลุสมรรถนะสำคัญ

หนังสือเรียนเล่มนี้ นำเสนอการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ ซึ่งเป็นการศึกษาสิ่งที่คุณเรียนเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภาพและแผนผังช่วยในการนำเสนอสาระต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

ผู้เรียนเรียงจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนเล่มนี้จะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนพระพุทธศาสนา เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทุกประการ

ผู้เรียบเรียง

คำชี้แจงในการใช้สื่อ

ภาพหน้าหน่วยการเรียนรู้
เป็นภาพประกอบขนาดใหญ่ ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้
ระบุประเด็นต่างๆ ที่ผู้เรียนนำมาพิจารณาประกอบการศึกษาหาคำตอบ

แนวคิดสำคัญ
แก่นความรู้ที่เป็นความเข้าใจคงทนติดตัวผู้เรียน

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
ระบุมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางตามที่หลักสูตรกำหนด

เป้าหมายการเรียนรู้
กำหนดระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนเมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้

เนื้อหา
ครบตามหลักสูตรแกนกลางฯ '๕๑' นำเสนอโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะสมกับการเรียนการสอน

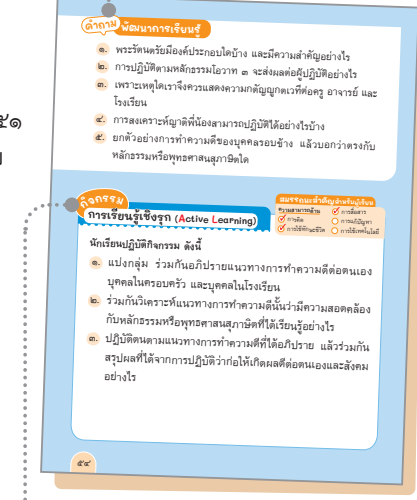
ภาพประกอบเนื้อหา
เป็นภาพประกอบ ๔ สี แทรกอยู่ตลอดเล่ม ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ

คำศัพท์น่ารู้
เป็นตารางรวบรวมคำศัพท์สำคัญในเล่ม พร้อมทั้งบอกคำอ่านและความหมาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้น

คำถามกระตุ้น
กระตุ้นผู้เรียนด้วยคำถามจากภาพประกอบก่อนเข้าสู่บทเรียน

คำถามพัฒนาการเรียนรู้
ให้ผู้เรียนฝึกคิดเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะประจำหน่วยการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
เป็นกิจกรรมฝึกฝนทักษะผ่านการทำกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งบรรลุสมรรถนะสำคัญ

พระพุทธศาสนา

- บทที่ ๑ ความสำคัญของพระพุทธศาสนา
บทที่ ๒ พุทธประวัติ
บทที่ ๓ ศาสนานำรู้

๑

๒

๓

๒๑

หลักธรรมนำความสุข

- บทที่ ๑ หลักธรรมนำชาวพุทธ

๒๙

๓๐

ประวัติพุทธสาวกและชาดก

- บทที่ ๑ พุทธสาวก
บทที่ ๒ ชาดก

๕๕

๕๖

๖๒

ชาวพุทธที่ดี

- บทที่ ๑ แบบอย่างแห่งความดี
บทที่ ๒ หน้าที่ชาวพุทธ
บทที่ ๓ มรรยาทชาวพุทธ

๗๑

๗๒

๗๙

๘๔

บริหารจิตและเจริญปัญญา

- บทที่ ๑ การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา
บทที่ ๒ การฝึกสติและสมาธิ

๙๑

๙๒

๙๖

คำศัพท์น่ารู้

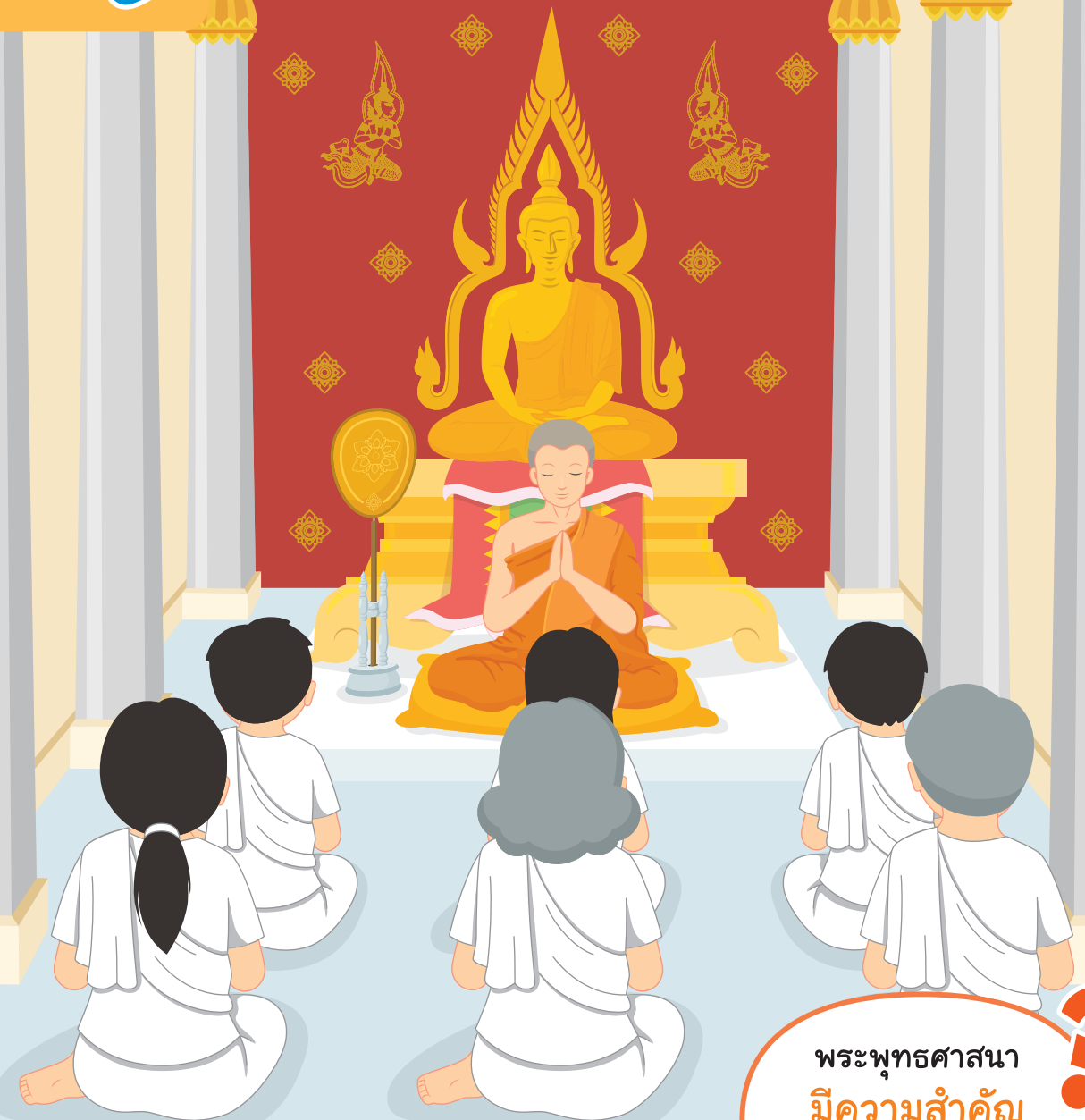
๑๐๘

บรรณานุกรม

๑๐๘

พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา
มีความสำคัญ
อย่างไรต่อคนไทย

เป้าหมายการเรียนรู้

เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้นี้ ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถต่อไปนี้

- บอกความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ [มฐ. ส ๑.๑ ป.๒/๑]
- สรุปรุพุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงการออกผนวชหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด [มฐ. ส ๑.๑ ป.๒/๒]
- บอกชื่อศาสนา ศาสดา และความสำคัญของคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น ๆ [มฐ. ส ๑.๑ ป.๒/๓]

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

แนวคิดสำคัญ

- พระพุทธศาสนาอยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน วิถีชีวิตของชาวไทยส่วนมากจึงเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ส่งผลให้พระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนไทยจนกลายเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติไทย

พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

พระพุทธศาสนาถือกำเนิดในประเทศอินเดียและเผยแพร่เข้ามาในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในสมัยโบราณเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า “สุวรรณภูมิ” ทำให้คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนากันมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพระพุทธศาสนาจึงกลายเป็นหนึ่งในสถาบันหลักของสังคมไทย รวมถึงเป็นรากฐานที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย และหลอมรวมเกิดเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. อุปนิสัย

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีจุดมุ่งหมายให้ทุกคนไม่ทำความชั่วและปฏิบัติตนเป็นคนดี พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อการอบรมสั่งสอน และช่วยหล่อหลอมให้คนไทยมีอุปนิสัยที่ดีงาม เช่น การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ การมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ความกตัญญูกตเวที ความมีเมตตากรุณา และการให้อภัย

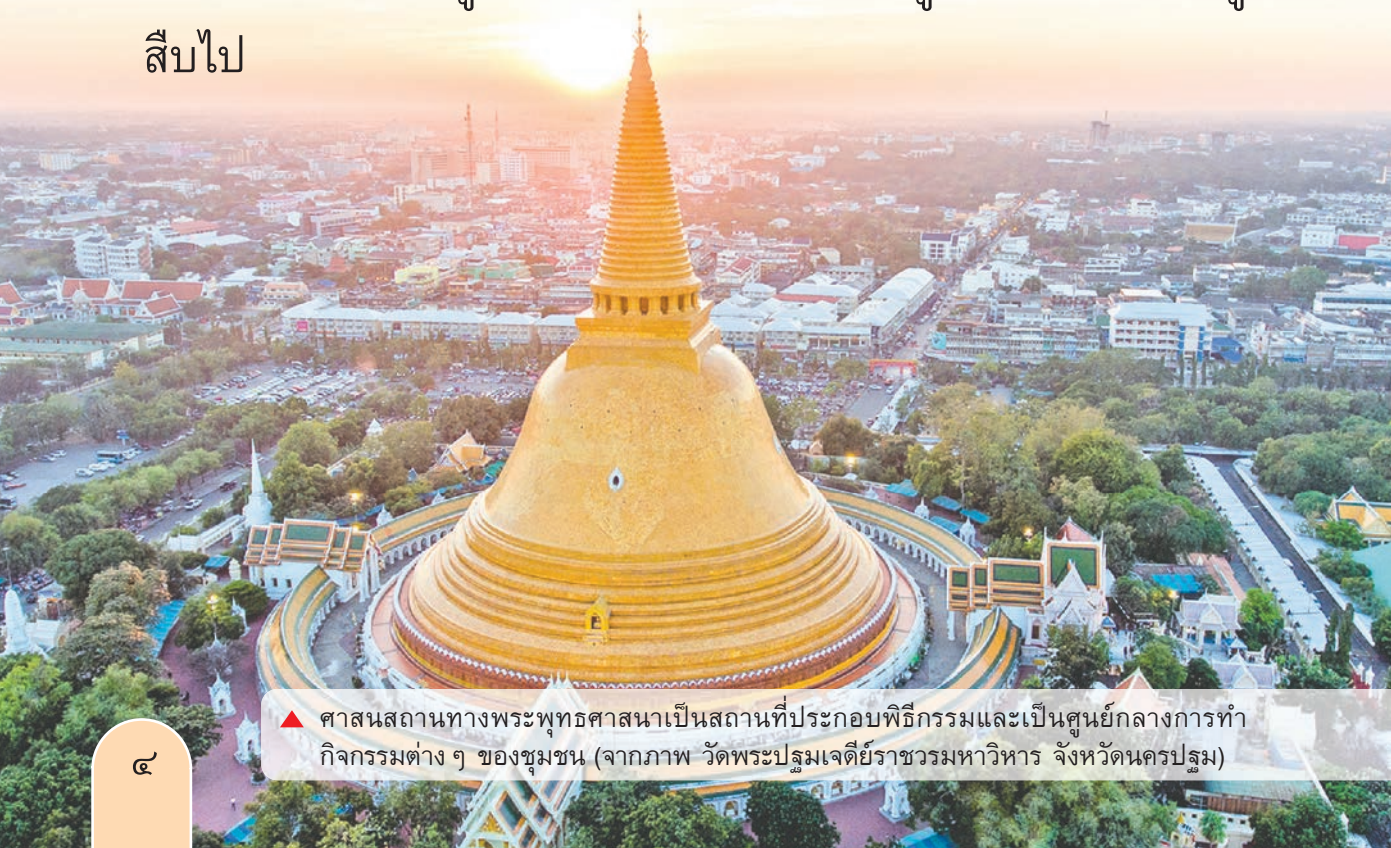

▲ พระพุทธศาสนาขัดเกลาให้คนไทยมีนิสัยอ่อนน้อมถ่อมตน

๒. สังคม

คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา มีวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา สังคมไทยมีวัดเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมทางศาสนา มีการจัดเทศกาลหรืองานบุญขึ้นที่วัด ทำให้ผู้คนในสังคมได้มาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การฟังธรรมเทศนา การเวียนเทียนในวันสำคัญ นอกจากนี้ วัดยังถือเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางสังคมและส่งเสริมการพัฒนาชุมชน เช่น การจัดงานประเพณีท้องถิ่น เป็นที่รวมกลุ่มอาชีพ อาสาสมัครพัฒนาสังคม

วัดจึงเป็นศูนย์รวมของความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย รวมทั้งเป็นสมบัติส่วนรวมที่ผู้คนในสังคมต้องช่วยกันดูแลรักษาให้คงอยู่สืบไป

▲ ศาสนสถานทางพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมและเป็นศูนย์กลางการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน (จากภาพ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร จังหวัดนครปฐม)

๓. การศึกษา

การศึกษาของคนไทยในอดีต มีวัดเป็นสถานศึกษา โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และเป็นผู้นำหลักธรรมของพระพุทธเจ้ามาเผยแพร่อบรมสั่งสอนให้กับประชาชน ซึ่งปัจจุบันวัดจำนวนมากเป็นที่ตั้งของโรงเรียน โดยพระสงฆ์ยังคงทำหน้าที่เป็นครูถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่นักเรียน

▲ การบวชเรียนเพื่อศึกษาหลักธรรมเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา

๔. ประเพณี

ประเพณีไทยหลายอย่างได้รับอิทธิพลมาจากวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญตักบาตร การแห่เทียนพรรษา รวมถึงบางประเพณีมีการนำความเชื่อทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเหล่านี้คงอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทย จนเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติ

▲ การแห่เทียนพรรษาเนื่องในวันเข้าพรรษา เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

๕. ศิลปกรรม

▲ พระพุทธรูปเป็นประติมากรรมที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของไทยทั้งในด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม และนาฏกรรม เช่น วัด โบสถ์ พระวิหาร เจดีย์ พระพุทธรูป จิตรกรรมฝาผนัง งานปั้นต่าง ๆ

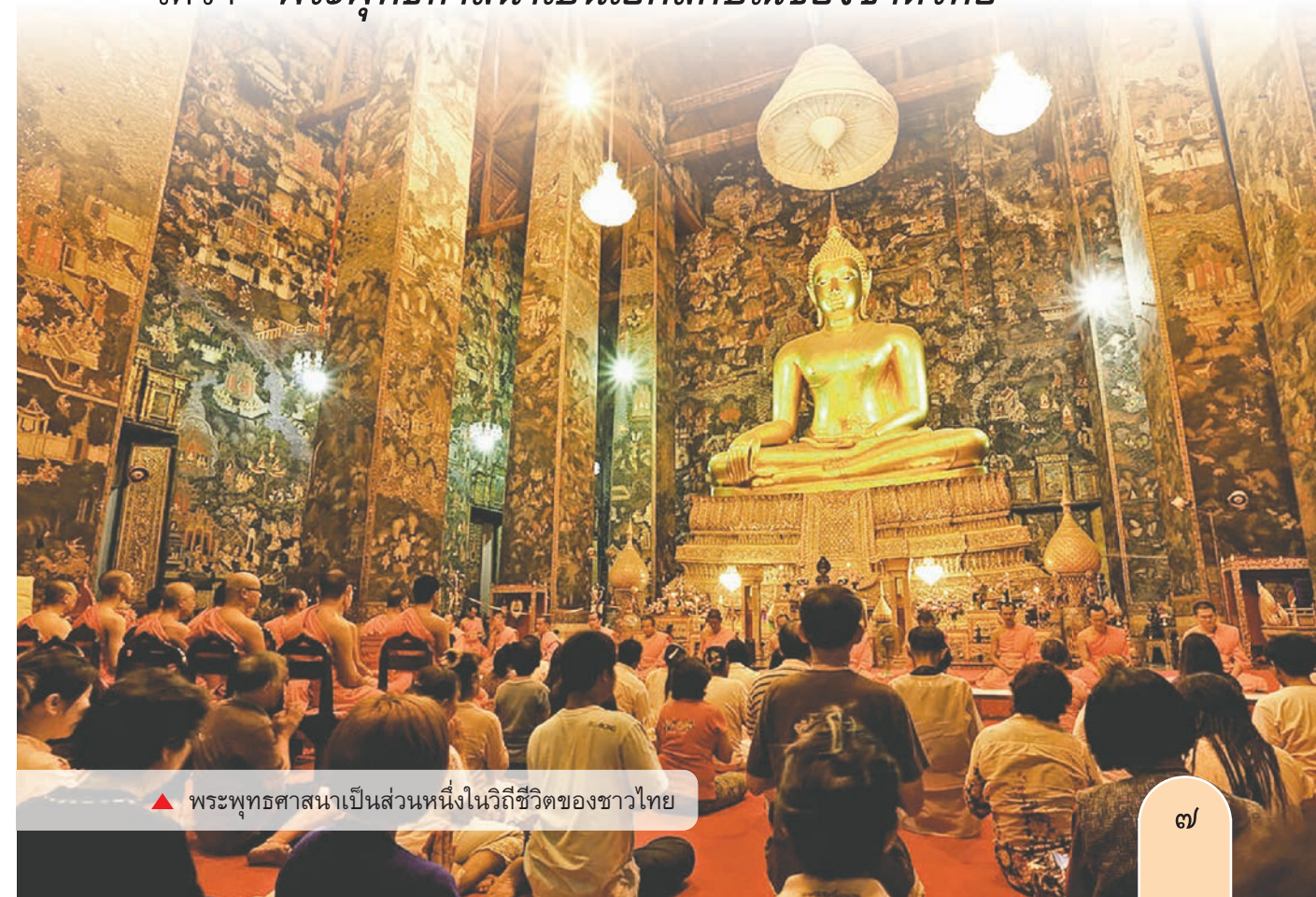
๖. การกำหนดวันหยุดราชการ

เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ทางราชการจึงได้มีการกำหนดวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นวันหยุดราชการ ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติ

ศาสนพิธีเพื่อการเป็นชาวพุทธที่ดี เช่น ทำบุญตักบาตร ฟังธรรมเทศนา เวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

เอกลักษณ์ของชาติไทยในด้านต่าง ๆ มีส่วนเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพราะเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือและมีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย อีกทั้งเนื่องจากพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์อันเป็นที่เคารพเทิดทูนของคนไทย ทรงนับถือพระพุทธศาสนา และทรงให้ความอุปถัมภ์ค้ำชูต่อพระพุทธศาสนามาโดยตลอด

พระพุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อจิตใจและวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในด้านความคิด ความเชื่อ อุปนิสัย ประเพณี วัฒนธรรม แบบแผนทางสังคม ส่งผลให้สังคมไทยมีความสงบร่มเย็น ผู้คนอาศัยอยู่ร่วมกันด้วยความโอบอ้อมอารี จนกล่าวได้ว่า **“พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย”**

▲ พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวไทย

คำถาม พัฒนาการเรียนรู้

๑. พระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนอย่างไร
๒. เพราะเหตุใดพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทย
๓. สิ่งใดที่แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย
๔. ประเพณีและวัฒนธรรมไทยใด ที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

๑. แบ่งกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายว่าพระพุทธศาสนามีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของแต่ละคนอย่างไร แล้วนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน
๒. สืบค้นภาพที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของคนไทยจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์ว่า ภาพที่ได้มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาอย่างไร แล้วนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
๓. ร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ว่า นักเรียนเคยเข้าร่วมกิจกรรมหรือประเพณีใดบ้าง ที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา จากนั้นร่วมกันสรุปผลดีที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม
๔. ร่วมกันสืบค้นข้อมูลและนำมาจัดทำป้ายนิเทศในหัวข้อ “พระพุทธศาสนาสำคัญอย่างไร” โดยนำเสนอความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย แล้วแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียน

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

ความสามารถด้าน	☒ การสื่อสาร
☒ การคิด	☐ การแก้ปัญหา
☒ การใช้ทักษะชีวิต	☒ การใช้เทคโนโลยี

บทที่ ๒

พุทธประวัติ

แนวคิดสำคัญ

- การศึกษาพุทธประวัติ จะทำให้ทราบประวัติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและเรื่องราวต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา อันจะนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ มีศรัทธาต่อพระรัตนตรัย และเป็นแบบอย่างอันดีในการดำรงชีวิต

พุทธประวัติ

๑. การประสูติและเหตุการณ์ หลังประสูติ

เมื่อ ๒,๖๐๐ กว่าปีมาแล้ว
ในดินแดนชมพูทวีป ซึ่งในปัจจุบัน คือ
ประเทศอินเดีย มีเมืองหนึ่งชื่อว่า
กบิลพัสดุ์ พระราชาที่ปกครองเมือง
มีพระนามว่า พระเจ้าสุทโธทนะ
ส่วนพระมเหสี มีพระนามว่า
พระนางสิริมหามายา เป็น
พระราชธิดาแห่งกรุงเทวทหะ

เมื่อพระนางสิริมหา
มายาทรงพระครรภ์ใกล้มี
พระประสูติกาล พระนาง
จึงทูลลาพระสวามีเพื่อ
เสด็จกลับกรุงเทวทหะ
ซึ่งเป็นบ้านเมืองเดิม
ของพระนาง แต่เมื่อเสด็จไป
ถึงลุมพินีวันที่ตั้งอยู่ระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์กับกรุงเทวทหะ
ได้ประสูติพระราชโอรส ณ ใต้ต้นสาละ เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖

หลังจากพระราชโอรสประสูติได้ ๓ วัน อสิตดาบส
ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของพระเจ้าสุทโธทนะ ได้มาเยี่ยมและ
อวยพรพระราชโอรส เมื่อดาบสเห็นก็ทราบในทันทีว่าต่อไป
พระราชโอรสจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าจึงก้มลงกราบพระบาท
พระราชโอรส แล้วร้องไห้ด้วยความเสียใจที่ตนเองจะสิ้นชีวิต
ก่อน ไม่ทันได้อยู่ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

เมื่อพระราชโอรสประสูติได้ ๕ วัน พระเจ้าสุทโธทนะก็ได้
เชิญพราหมณ์จำนวน ๑๐๘ คน เพื่อมาร่วมพิธีชานพระนามแก่
พระราชโอรส ที่ประชุมของพราหมณ์ทั้ง ๑๐๘ คน ได้ชานพระนาม
พระราชโอรสว่า “**สิทธัตถะ**” ซึ่งแปลว่า “**ผู้สำเร็จตามความประสงค์**”

หลังจากเสร็จพิธีชานพระนามเจ้าชายสิทธัตถะแล้ว
๒ วัน พระนางสิริมหามายาได้สวรรคต พระเจ้าสุทโธทนะจึงให้
พระนางมหาปชาบดีโคตมีซึ่งเป็นพระมาตุจฉา (น้า) เป็นผู้เลี้ยงดู
พระราชโอรสสืบแทน

๒. เหตุการณ์สำคัญในงานพิธีแรกนาขวัญ

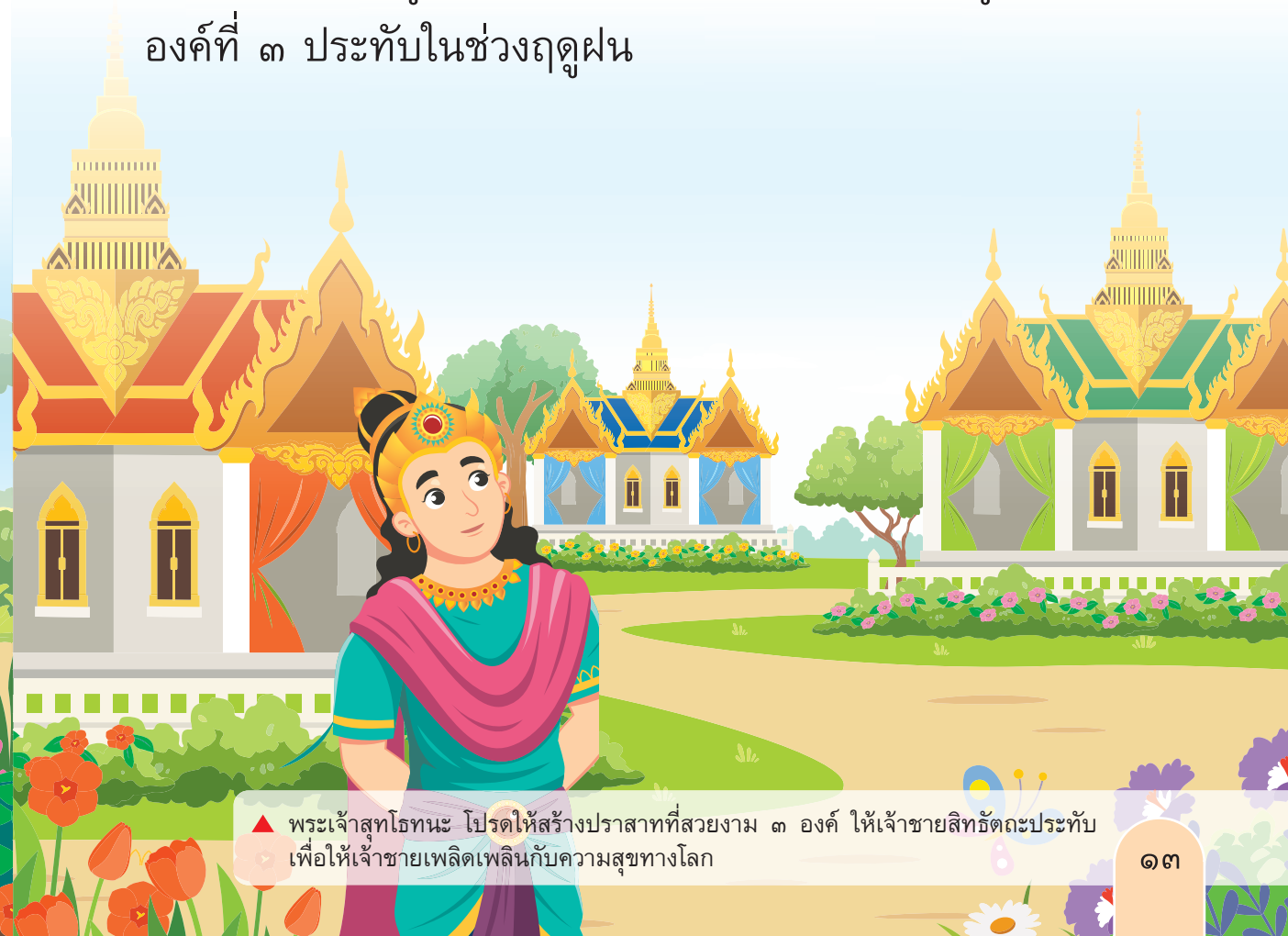
เมื่อเข้าสู่ฤดูฝนและเริ่มฤดูทำนา พระเจ้าสุทโททนะได้เสด็จไปประกอบพิธีแรกนาขวัญ โดยทรงพาเจ้าชายสิทธัตถะซึ่งเจริญพระชนมายุได้ ๗ พรรษาไปด้วย

เมื่อถึงเวลาแรกนาขวัญ พระเจ้าสุทโททนะเสด็จแรกนาด้วยพระองค์เอง เหล่านางสนมพี่เลี้ยงพากันไปดูพิธีแรกนาขวัญ จึงปล่อยให้พระกุมารทรงอยู่เพียงลำพังที่ได้ต้นหว่าใหญ่ เจ้าชายรู้สึกสำราญพระหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง และทรงพิจารณาความเป็นจริงของชีวิต ด้วยการเจริญอานาปานสติกรรมฐาน จนจิตของพระองค์เกิดสมาธิตั้งมั่นถึงขั้นได้ “ปฐมฌาน” ในขณะนั้นเป็นเวลาบ่าย เงามของต้นไม้อื่นคล้อยตามตะวัน แต่เงาของต้นหว่าตรงเหมือนเวลาเที่ยงวัน

ครั้นเมื่อพี่เลี้ยงกลับมาเห็นปรากฏการณ์ที่อัศจรรย์นี้ จึงนำความไปกราบทูลพระเจ้าสุทโททนะ เมื่อพระองค์เสด็จไปทอดพระเนตรเห็นเหตุการณ์นั้น ทรงเลื่อมใสในพระราชโอรสเป็นอย่างมาก ถึงกับยกพระหัตถ์ขึ้นอภิวาทพระราชกุมาร

อย่างไรก็ตาม พระเจ้าสุทโททนะทรงรู้สึกกังวลพระราชหฤทัยที่เห็นพระราชโอรสเริ่มมีความคิดในเรื่องปัญหาชีวิต และความหมายอันแท้จริงของชีวิตก่อนเวลาที่จะควรจะเป็น

พระเจ้าสุทโททนะให้ช่างสร้างปราสาทที่สวยงาม ๓ องค์ และให้พระราชโอรสประทับอย่างสุขสบาย ปราสาทองค์ที่ ๑ ประทับในช่วงฤดูหนาว องค์ที่ ๒ ประทับในช่วงฤดูร้อน และองค์ที่ ๓ ประทับในช่วงฤดูฝน

๓. การศึกษา

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะเจริญพระชนมายุได้ ๗ พรรษา พระบิดาทรงให้ศึกษาศิลปวิทยาในสำนักครุวิศวามิตร เจ้าชายสิทธัตถะทรงมีความขยันหมั่นเพียรและมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด สามารถศึกษาวิชาต่าง ๆ ถึง ๑๘ ศาสตร์ ได้อย่างรวดเร็ว เป็นที่ภาคภูมิใจพระราชหฤทัยของพระบิดาเป็นอย่างยิ่ง

๔. การอภิเษกสมรส

ครั้นเมื่อเจ้าชายสิทธัตถะเจริญพระชนมายุได้ ๑๖ พรรษา พระบิดาทรงให้อภิเษกสมรสกับพระนางยโสธรา (พิมพา) ซึ่งเป็นพระราชธิดาของพระเจ้าสุปปพุทธะและพระนางอมิตา กษัตริย์กรุงเทวทหะ เพื่อที่เจ้าชายสิทธัตถะจะได้เพลิดเพลินอยู่กับพระชายาจนไม่คิดถึงเรื่องเกี่ยวกับความจริงของชีวิต และยังไม่ยอมให้เจ้าชายเสด็จออกไปนอกพระราชวัง เพื่อที่จะไม่ให้เจ้าชายทรงพบเห็นสภาพความเป็นจริงของชีวิต

๕. เหตุการณ์พบเทวทูต ๔

แม้ว่าพระเจ้าสุทโธทนะมีพระราชประสงค์ให้เจ้าชายสิทธัตถะสืบราชบัลลังก์ต่อจากพระองค์และพยายามให้เจ้าชายมีความสุข แต่เจ้าชายสิทธัตถะก็ยังทรงรู้สึกไม่มีความสุข เพราะพระองค์อยากทราบว่าภายนอกพระราชวังที่พระองค์ไม่เคยเสด็จออกไปเป็นอย่างไร เจ้าชายจึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบิดา เพื่อเสด็จไปภายนอกพระราชวัง

พระเจ้าสุทโธทนะทรงให้ประชาชนจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่สองข้างทางให้สวยงาม และมีให้คนชรา คนที่เจ็บป่วย ออกมาเดินตามท้องถนนขณะที่เจ้าชายเสด็จผ่าน เพื่อให้เจ้าชายเห็นแต่สิ่งดี ๆ

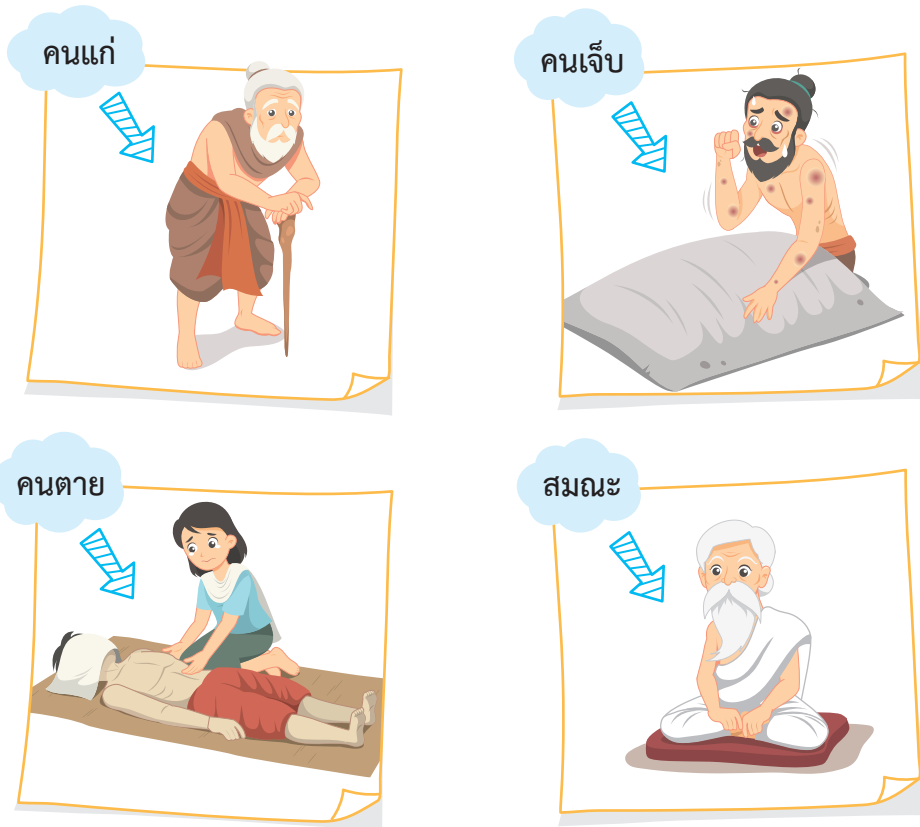

ในขณะที่เจ้าชาย ▲ เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จไปนอกพระราชวัง

สิทธัตถะเสด็จไปนอกพระราชวัง พระองค์ทอดพระเนตรสิ่งต่าง ๆ อย่างเบิกบานพระทัย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระเจ้าสุทโธทนะจะทรงให้ประชาชนจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ให้ดูสวยงาม แต่เจ้าชายก็ยังทอดพระเนตรคนแก่ มีร่างกายเหี่ยวเฉา เดินถือไม้เท้า เป็นที่น่าเวทนา ทำให้เจ้าชายรู้สึกสลดพระทัยยิ่งนัก

ต่อมาพระองค์ได้ทอดพระเนตรคนเจ็บหนักนอนร้อง
ครวญคราง และคนตาย ซึ่งญาติพี่น้องนำศพมาเพื่อจะเผาด้วย
ความเศร้าโศกเสียใจ และพระองค์ก็ทอดพระเนตรสมณะ
ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติหลักธรรม มีผิวพรรณหน้าตาอึมเิบ กิริยา
สงบสำรวมน่าเลื่อมใส

เทวทูต ๔

เทวทูต ๔ เป็นสิ่งเตือนให้ระลึกถึง
ความเป็นจริงของชีวิต

๖. การเสด็จออกทรงผนวช

การที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ทอดพระเนตรเทวทูต ๔ คือ
คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ทำให้พระองค์ได้เรียนรู้
ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาแล้วย่อมต้องแก่ เจ็บป่วย และตาย ไม่มี
ใครหลีกเลี่ยงให้พ้นไปได้ ซึ่งล้วนเป็นความทุกข์

ในวันที่พระนางยโสธราประสูติพระโอรส เจ้าชาย
สิทธัตถะทรงทราบเรื่อง จึงทรงอุทานว่า “ราहुล” ซึ่งมีความหมาย
ว่าบ่วงเกิดแล้ว พระองค์จึงตัดสินใจเสด็จออกทรงผนวช
เมื่อพระชนมายุ ๒๙ พรรษา เพื่อหาทางที่จะหลุดพ้นจาก
ความทุกข์

ครั้นตกดึก พระองค์จึง
เสด็จออกนอกพระราชวังโดย
ทรงม้ากัณฐกะ และมีนาย
ฉันทะตามเสด็จออกนอก
พระนคร เมื่อเสด็จถึงริมฝั่ง
แม่น้ำอโนมาในยามใกล้รุ่ง
พระองค์ทรงใช้พระขรรค์ตัด
พระเมาลี เปลี่ยนฉลองพระองค์
เป็นเพศนักบวชและอธิษฐาน
บรพชาเป็นนักบวช

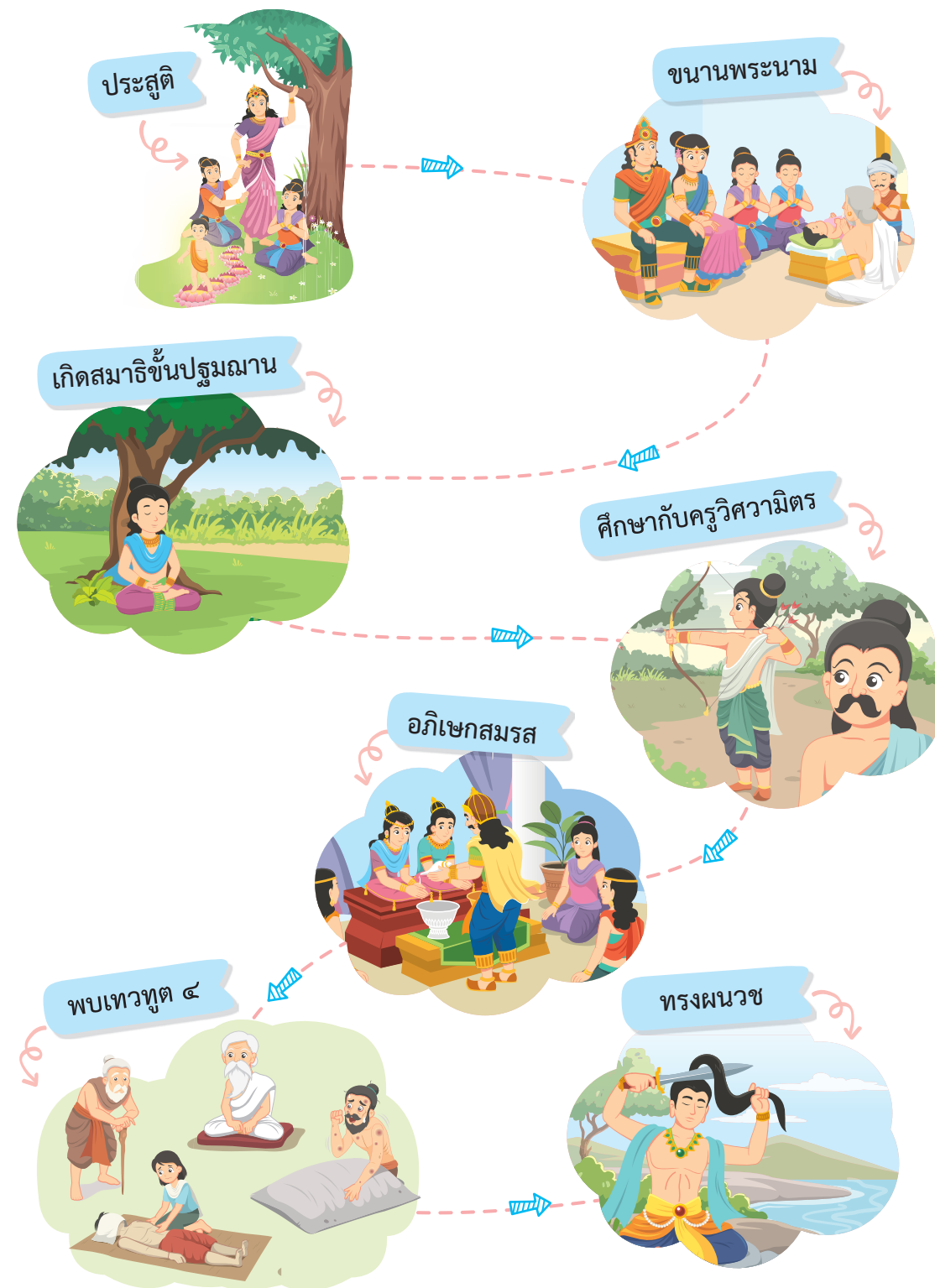
▲ เจ้าชายสิทธัตถะทรงใช้พระขรรค์ตัดพระเมาลี
ถือเพศบรพชิต ณ ริมฝั่งแม่น้ำอโนมา

▲ เจ้าชายสิทธัตถะทรงผนวชและทรงศึกษาวิธีการต่าง ๆ เพื่อหาหนทางดับทุกข์

หลังจากที่ทรงผนวชแล้ว เจ้าชายสิทธัตถะทรงศึกษาหาทางดับทุกข์จากอาจารย์หลายสำนัก รวมถึงการทรมานพระวรกายด้วยวิธีต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่สามารถดับทุกข์ได้ จึงทรงเปลี่ยนมาบำเพ็ญเพียรด้วยการนั่งสมาธิกระทั่งตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จากนั้นพระองค์เสด็จไปตามที่ต่าง ๆ เพื่อแสดงธรรมโปรดประชาชนเป็นระยะเวลานานถึง ๔๕ ปี และเสด็จดับขันธปรินิพพาน เมื่อพระชนมายุ ๘๐ พรรษา

ลำดับเหตุการณ์สำคัญในพุทธประวัติ (ประสูติ-ทรงผนวช)

คำถาม พัฒนาการเรียนรู้

๑. การศึกษาพุทธประวัติมีความสำคัญอย่างไร
๒. เหตุการณ์ในงานพิธีแรกนาขวัญมีความสำคัญต่อเจ้าชายสิทธัตถะอย่างไร
๓. จุดประสงค์ที่เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกทรงผนวชคืออะไร
๔. เทวทูต ๔ ประกอบด้วยใครบ้าง เกี่ยวข้องกับการเสด็จออกทรงผนวชของเจ้าชายสิทธัตถะอย่างไร
๕. หากนำข้อคิดจากการศึกษาพุทธประวัติมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จะส่งผลดีอย่างไร

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ การสื่อสาร	✓ การสื่อสาร
✓ การคิด	○ การแก้ปัญหา
✓ การใช้ทักษะชีวิต	○ การใช้เทคโนโลยี

นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

๑. แบ่งกลุ่ม ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่ารู้สึกประทับใจพุทธประวัติตอนใดมากที่สุด จากนั้นวาดภาพและเขียนอธิบายรายละเอียดของภาพที่วาด พร้อมบอกเหตุผล
๒. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน แล้วนำผลงานไปจัดป้ายนิเทศ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม
๓. ร่วมกันวิเคราะห์พุทธประวัติแต่ละตอนว่าให้ข้อคิดอย่างไร แล้วนำข้อคิดที่ได้จากการศึกษาพุทธประวัติไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเป็นระยะเวลา ๑ สัปดาห์
๔. ร่วมกันแลกเปลี่ยนผลจากการนำข้อคิดที่ได้จากการศึกษาพุทธประวัติว่าก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองอย่างไร